

Els vasos comunicants

Sobre com l'escriptura pot millorar la comprensió lectora

Quan necessito llegir un llibre, l'escric"

(Benjamí Disraeli)

L'impuls de la lectura, programa que promou el Departament d'Ensenyament per intentar millorar els nivells de comprensió lectora dels nostres alumnes es basa en un model que ha tingut èxit als Estats Units i que, malgrat la seva aparent rigidesa i la nova terminologia que haurem d'aprendre, si ens ho creiem i ens esforcem, a mig termini notarem els seus efectes beneficiosos. Representa una certa revolució, respecte als mètodes seguits fins ara, perquè posa l'alumne com protagonista i el fa conscient de què aprèn i com aprèn.

El model se centra en la lectura de diferents tipologies sota el modelatge del mestre i amb el treball cooperatiu amb els companys. Està bé. Només trobem a faltar una reflexió sobre l'escriptura, aquesta eterna ventafocs subordinada a la lectura.

A l'escola empren moltes hores durant el procés d'aprenentatge de la lectura, en els cicle infantil i inicial, i sabem que escriure té el seu codi específic diferents del codi de la lectura. Per això, habitualment, ens limitem a pensar que el seu aprenentatge arriba per impregnació, per exposició al text llegit. Subordinem l'escriptura a la lectura i ens centrem més en el "dir" que en el "fer".

Escriure i llegir són diferents perquè les habilitats de produir un text impliquen una actitud activa més complicada d'adquirir que la de la lectura. Podem llegir en diagonal, podem llegir intuït algunes paraules però no podem escriure sense plasmar totes les paraules. Darrerament, però, algunes veus i alguns estudis empírics –com el de la professora veneçolana Ana T. De Bendito- confirmen que és possible un aprenentatge conjunt de la lectura i l'escriptura. Van més enllà quan demostren que ensenyar a escriure i integrar les activitats d'escriptura en les sessions de lectura, millora la capacitat de comprendre i augmenta el nivell lector.

Cada vegada som més els que pensem que el "llegir per escriure" que pregonen sovint els escriptors – Borges, per exemple- indicant que el que cal és ser molt bon lector i llegir molt, és un camí de doble sentit i, per tant, té la seva raó "escriure per llegir". Són vasos comunicants, hi ha una correlació entre ambdues habilitats i potser seria convenient incloure en les directrius de *L'Impuls de la lectura* més accions d'escriptura afavoridores del procés lector.

La pràctica: Així comença la història

Crear un text col·lectivament

Edat:	A partir de 9 anys	
Nombre d'alumnes:	Grup classe	
Objectiu:	Crear un història col·lectivament	
Recursos	Temps:	Una sessió
	Espai:	Biblioteca o aula
	Material:	Fulls, post-it, llapis.

Escriure el resultat d'un problema o fer el resum de la lliçó són accions en les que el mestre verifica el que l'alumne ha après. En canvi, el procés d'escriptura s'ha d'entendre com un acte de creació (individual o col·lectiu). Podem escriure, individualment, sobre les imatges que ens venen al cap en sentir un fragment musical, sobre què pensen determinats objectes (una sabata de xarol o un roure vell) o sobre les sensacions que ens produeix el vent que ens acarona. Podem escriure col·lectivament, també. Una de les activitats que fem és crear una història en comú. El procés és el següent:

Situem els alumnes en cercle i els donem tres trossets de paper (tres post-it, per exemple) a cadascú.

Al mig del cercle col·loquem tres capses (o tres barrets cap per amunt) i, a cada un d'ells un rètol determinat: un color, un número, un objecte concret, un sentiment, un verb d'acció, un lloc, un animal, etc.

Cada alumne escriu tres paraules i les diposita dins les capses corresponents.

Després es barregen i cadascú tria un paper de cada capsa i escriu una frase (que no sigui molt llarga) que ha de contenir obligatòriament les tres paraules. Es poden incloure altres paraules per arrodonir la frase (ha de tenir sentit, però també pot ser esbojarrada).

Després es llegeixen les frases, es comenten i es passen al company del costat amb la consigna: Així comença la història. Ara continua-la.

En acabar, cadascú llegirà el seu text.

Per exemple: les paraules triades són: *amor, bústia, caminar*.

La frase: *Caminar a la recerca d'una bústia per enviar una carta d'amor.*

Després el company escriu:

Un dia, anava camí d'una d'aquelles bústies de color groc que hi ha pertot arreu perquè volia enviar una carta, quan vaig veure un altre noi que estava a punt de posar una altra carta a la bústia.

Em vaig acostar i vaig veure com el noi s'aturava i no la posava perquè li faltava l'adreça.

En aquell precís moment es va sentir una veu que sortia de la boca de la bústia i deia, com si estigués viva:

—Segur que aquesta carta és per a mi?

—No, no és per a tu!

—Llàstima, perquè de veure't tants dies m'he enamorat de tu! —va dir la bústia.

No cal dir que em vaig quedar parat i sorprès. Vaig donar mitja volta i me'n vaig anar pensant si a dins de la bústia no hi hauria algú.

(Josep Maria i Guillem)

Paraules clau: escriptura, creació col·lectiva, joc, lectura, animació.